

«ҰЛТТЫҢ ПОЭЗИЯ ПАДИШАСЫ»

Мағжан Жұмабаев (1893-1938)

"Мағжан – сыршылдығымен, суретшілдігімен, сөзге еркіндігімен, тапқыштығымен күшті. Маржандай тізілген, торғындай үлбіреген нәзік үнді күйімен, шерлі мұңды зарымен күшті". «Дыбыспен сурет жасауда, сөздің сыртқы түрін әдемілеуде Мағжанға жеткен қазақ ақыны жоқ».

Жүсіпбек Аймауытов

Мағжан (Әбілмағжан) Бекенұлы Жұмабаев – 1893 жылы 25 маусымда Сасықкөл жағасында, қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы, Булаев ауданы, «Молодежный» совхозы орналасқан Бекен ауылында дүниеге келген. Арғы атасы Жұмабай сауда – саттықпен шұғылданған, жиған – тергенімен байып, елге кеңінен танылған, Мекке-Мәдинеге барып, қажы атанған, беделді, кісілігі жоғары адам екен. Сөзін желге шашпайтын, пендешіліктің көп әуейлігіне баспайтын әулие қарт 3 жасар Мағжанды алдына алып отырып: «Менің атымды осы немерем түбінде әлемге әйгілі ететін болады» деп, – сәуегейлік айтқан көрінеді. Мағжанның өз әкесі Бекен/ Бекмұханбет/ Жұмабайдың бәйбішесі Қойлықтан туған. Бекен әйелі Гүлсім екеуі Әбілмүсілім, Қаһарман, Әбілмағжан, Мұхамеджан, Сәлімжан, Қалижан, Сабыржан есімді жеті ұл мен Күлөндам, Гүлбарам атты екі қыз баласын қоса есептегенде тоғыз перзент тәрбиелеп өсірген. Әкесі Бекен мектеп ашып, мұғалім алдырып, балаларын оқытқан, оларға білім беріп, адамгершілік қасиеттерге баулытқан, инабатты, игі жүректі етіп халқын, жұртын сүйеге тәрбиелеген.

Мағжан Жұмабаев – сыршыл, суреткер, романтик, «мәдениетшіл ұлт ақыны», ешкімге ұқсамайтын дара тұлға. Оның өлеңдері жалынды болып келеді. Қазақ әдебиетінің тарихында М.Жұмабаев – көп қырлы талант, жаңашыл ұлт ақыны, зергер жазушы, педагог – ғалым, кемел ойлы әдебиетші.

Мағжан Жұмабаев қоғам қайраткеріне тән кемел ақыл ойлы ұлтжанды қаламгер болғандықтан, көптің ішінен екшеп көсеміне, құстың ішінен қыранына, тұлпардың ішінен тарланына, ғалым мен ақынның ішінен киелісіне үкі тағып, оған неге соншама құлай ынтығатынының себеп-салдарын қазып, табиғатына бойлата аларлық қабілетке ие, көкірегі сұңғыла әдебиетші – ғалым.

26 мамыр 2021 жылы М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінде «Мағжан оқулары – 2021: Ұлы даланың рухани мұрасы» атты халықаралық ғылыми-практикалық онлайн-конференция өтті. Конференцияға Қазақстанның, сонымен қатар Түркияның

ғалымдары мен әдебиет сыншылары, қоғам қайраткерлері және Стамбул, Тоқат, Ардахан қалаларындағы түрік университеттерінің бетке ұстар тұлғалары қатысты.

Кітапхана қызметкерлерінің ұйымдастыруымен «Ұлттың поэзия падишасы» атты кітап көрмесі ұсынылды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Кәкішұлы, Т. Мағжан мен Сәкен [Текст]: ғылыми эссе / Т. Кәкішұлы. - Алматы: Қазақ университеті, 1999. - 449 б.
10. Мағжан Жұмабай. Өлеңдер жинағы [Текст]. - Петропавл: Северный Казахстан. Т.1. - 2018. - 384 б.
11. Мағжан Жұмабай өлеңдер жинағы [Текст]. - Петропавл: Северный Казахстан. Т.2. - 2018. - 384 б.
12. Мағжан Жұмабаев [Текст]: энциклопедия / ред. Ж. Сүлейменов. - Алматы: Асыл кітап, 2018. - 486 б. Біздің Мағжан. Наш Мағжан. Bizim Maghan. Our Magzhan. [Текст]: безендірілген мерейтойлық жинақ / қазақ, орыс, түрік және ағылшын тілдерінде / Т. Шаңбай. - Петропавловск: Алаш-Таным, 2018. - 176 б.
13. Cumabay, M. Olum, mәнә agi de [Текст] / M. Cumabay. - Baki: BXQR, 2018. - 112 s.
14. Ахметжанова, Г. Б. Мағжанның өмірі мен шығармашылығы [Текст]: әдістемелік оқу құралы / Г. Б. Ахметжанова, С. З. Мәлікова, З. С. Тайшыбай. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2019. - 216 б.
15. Бейсентай, А. Б. Мағжан Жұмабаев шығармашылығы және орыс әдебиеті [Текст]: монография / А. Б. Бейсентай. - Алматы: ТехноЭрудит, 2019. - 172 б.
16. Тайшыбай, З. Мағжанның Қызылжары: ғылыми басылым / З. Тайшыбай. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2006. - 341 б.
17. Қанғожин, М. Мен Мағжанның көшесінде тұрамын [Текст] / М. Қанғожин. - Петропавл: Полиграфия, 2007. - 664 б.
18. Тайшыбай, З. Мағжанның Қызылжары [Текст]: зерттеу / З. Тайшыбай. - Астана: Астана-полиграфия, 2008. - 232 б.
19. Жұмабай, М. Түркістан. [Текст] = Maghan Cumabay. Turkustan. / ред. Nailә Әскәр. - Ankara: Ozyurt matbaacilik, 2018. - 196 б.
2. Әбдешев, Б. Қара сөзден маржан терген Мағжан [Текст]: зерттеу / Б. Әбдешев. - Алматы: Өлке, 2002. - 160 б.
20. Қанғожин, М. Менің Мағжаным [Текст] / М. Қанғожин. - Қызылжар: Полиграфия, 2010. - 189 б.
21. Летящее пламя: жизнь и лирика Магжана [Текст] / ред. В. Шестериков. - Петропавловск: Северный Казахстан, 2003. - 132 с.
22. Мағжан Жумабаев [Текст]: стихи, проза и литературные исследования / Сост. Ж. Сулейменов. - Петропавловск: [б. и.], 2006. - 321 с.
23. Жетписбаева, Б. Образные миры Магжана Жумабаева [Текст] / Б. Жетписбаева. - 2-е изд. доп. - Алматы: НУР-ПРЕСС, 2008. - 156 с.
24. Мағжан. Избранное [Текст] / Мағжан. - М.: Русский Раритет, 2006. - 240 с. «Ғылым» баспасы, 2018.
25. Жумабаев Мағжон. Танланған асарлар. - Астана: «Ғылым» баспасы, 2018. - 238 б.
26. Солтүстік Қазақстан облысы. Энциклопедия. - Алматы: «Арыс» баспасы, 2006. - 704 б.
27. Жұмабаев, М. Арыстан айбат [Текст]: қырғыз тіліндегі өлеңдер жинағы / М. Жұмабаев. - Астана: Ғылым, 2018. - 142 б.
28. Жұмабаев, М. Батыр Баян [Текст]: өлеңдер, поэмалар / М. Жұмабаев; құраст. Е. Асқаров. - Астана: Елорда, 1998. - 328 б. - (Алтын қор).
29. Cumabay, M. Uzaktaki kardesime [Текст] / M. Cumabay. - Ankara: Ofset Basim Matbaa., 2018. - 143 б.
3. Жұмабаев, М. Отты Атилла мен едім [Текст]: өлеңдер / М. Жұмабаев. - Алматы: Халықаралық Абай клубы, 2013. - 340 б.
30. Жұмабаев, М. Сүй, жан сәулем [Текст]: өлеңдер мен поэмалар / М. Жұмабаев. - Алматы: Атамұра, 2002. - 255 б.

31. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - Т.1: өлеңдер, дастандар, әңгіме / М. Жұмабаев. - 232 б.
32. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - Т.2: Өлеңдер, дастандар, аудармалар / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. - 208 б.
33. Жұмабаев, М. Көп томдық шығармалар жинағы [Текст] / М. Жұмабаев. - Алматы: Жазушы, 2004. – Т.3.Аудармалар,ғылыми еңбек,мақалалар.-Алматы: Жазушы, 2003. - 232 б.
- 34.Жұмабаев М. Сен сұлу.Махаббат жырлары/Құраст.,алғы сөзін жазған Е.Дүйсенбайұлы. - Алматы: «Ол-Жас Баспасы» ЖШС,2009. – 144 б.
- 35.Жұмабайұлы М. Сауатты бол:оқу құралы.- Алматы:Экономика,2013. – 124 б.
4. MAGJAN M.Жұмабаев.Таңдамалы өлеңдер (алтай, әзербайжан,башқұрт,қазақ,қырғыз,моңғол,орыс,өзбек,түрік тілдерінде). – Астана: «Ғылым» баспасы, 2018. -126 б.
5. Мағжан Жұмабаев [Текст]: өлеңдер, прозасы және әдеби зерттеулер / Құраст. Ж. Сүлейменов. - Петропавл: Типография, 2006. - 428 б.
6. Қанарбаева, Б. Мағжан символист [Текст]: зерттеу / Б. Қанарбаева. - Алматы: Экономика, 2007. - 288 б.
7. Елеукенов, Ш. Р. Мағжан. [Оқу құралы]: өмірі мен шығармашылығы / Ш. Р. Елеукенов . - Астана: Астана-полиграфия, 2008. - 392 б.
8. Мағжан Жұмабаев [Текст]: Сарыарқаны сағындым... / ред. Б. Мұстафин. - Петропавл: [б. и.], 1993. - 109 б.
9. Жұмабай, М. Өлеңдері (Өлем тілдеріндегі аудармалары) [Текст] / М. Жұмабай. - Ankara: Oran, 2018. - 467 б.